

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kansallinen demokratiaohjelma 2025

Demokratia ja vaalit -yksikkö, oikeusministeriö

Demokratiaohjelma 2025
Demokratiprogram 2025

Ylätavoitteet

- 1 Osallistumisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat yhdenvertaisesti.
- 2 Tuodaan demokratia ja osallisuus toimintatapana julkishallinnon toiminnan keskiöön.
- 3 Luodaan puitteet pitkäaikaiselle ja johdonmukaiselle demokratian kehittämiseksi.
- 4 Luottamus yhteiskunnan eri toimijoiden välillä vahvistuu.

Yksityiskohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet

Osallisuus ja uudenlainen vuorovaikutus

Tavoite: Osallisuus ja demokratia ovat toimintatapana julkishallinnon toiminnan keskiössä

Toimenpiteet: Tuodaan demokratia ja osallisuus julkisen hallinnon strategiaan, tehostetaan vuorovaikutusta ja edistetään osallistumismahdollisuuksia

Edustuksellinen demokratia

Varmistetaan turvalliset, oikeudenmukaiset ja luotettavat vaalit, jossa mahdollisimman moni käyttää äänioikeuttaan

- Selvitetään vaalilain ja vaalijärjestelmän uudistamistarpeita ●
- Valmistellaan vaalilain muutokset maakuntavaalien osalta ▲
- Valmistellaan puoluelain muutos ja perustetaan sähköinen puolerekisteri
- Arvioidaan vaalirahoituslain muutostarpeet ●
- Selvitetään ja kokeillaan uusia tapoja äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi ●
- Toteutetaan toimenpiteitä vaalien turvallisuuden turvaamiseksi ja haitallisen vaalivaikuttamisen ehkäisemiseksi. ★

Suora ja osallistuva demokratia

Edistetään yhdenvertaista osallistumista vaalien välillä

- Selvitetään ja valmistellaan kansalaisaloitelakiin ja EU-kansalaisaloitelakiin liittyvät muutokset. ●
- Valmistellaan maakuntalain osallistumisoikeudet ja tuetaan niiden toimeenpanoa. ▲
- Helpotetaan kunnallisten ja maakunnallisten kansanäänestysten järjestämistä. ▲
- Tuetaan demokratiaainnovaatioiden ja uusien osallistumismuotojen kokeiluja sekä niiden käytön laajentamista. ★

Hallinnon avoimuus, kuuleminen ja kansalaisyhteiskunta

Kehitetään valmistelun avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä

- Valmistellaan sähköinen avoimuusrekisteri ■
- Kehitetään ja otetaan käyttöön uusia kuulemismenetelmiä ja kehitetään kuulemiseen liittyvät indikaattorit. ★
- Tehostetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välistä vuorovaikutusta ja kehitetään verkkodemokratiapalveluja. ★
- Edistetään valmisteluun ja päätöksentekoon liittyvän tietopohjan saatavuutta ja ymmärrettävyyttä. ★
- Selvitetään mahdollisuuksia tukea kansalaisjärjestöjen varainhankintaa ja purkaa kansalaistoimintaa häiritsevää byrokratiaa. ★

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus ja nuorten osallisuus

Turvataan riittävä osaaminen ja valmiudet yhdenvertaiselle osallistumiselle

- Tarkastellaan opetussuunnitelmia demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osalta ja tuetaan niiden toimeenpanoa. ★
- Kehitetään demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta opettajan- koulutuksessa ja opettajien täydennyskoulutuksessa. ★
- Lisätään viranomaisten tietoisuutta lasten ja nuorten osallistumisoikeuksista. ★
- Vahvistetaan nuorten yhdenvertaista osallisuutta ja hyviä väestösuhteita. ★
- Edistetään vapaaehtoistyössä tehdyntyöpanoksen ja osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. ★

● Valmistellaan parlamentaarissa vaali-, puolue- ja kansalaisaloitetyöryhmässä

▲ Valmistellaan sote-uudistuksen yhteydessä

★ Valmistellaan demokraatiohjelman koordinaatiotyöryhmässä

■ Valmistellaan parlamentaarissa avoimuusrekisterityöryhmässä

Keskeiset tuotokset ja jatkotoimenpiteet

Osallisuus ja uudenlainen vuorovaikutus

Toteutuneet

- Demokratia ja osallisuus on kirjattu yhdeksi julkisen hallinnon strategian keskeiseksi teemaksi
- Valtakunnalliset Erätauko-dialogit
- Vuoropuhelun edistämiseen liittyvä Demokratiapalkinto

Käynnissä/tulevat

- Toimeenpannaan julkisen hallinnon strategiassa linjatut toimenpiteet osallistavasta valmistelusta ja kuulemisesta viestinnän, koulutuksen ja ohjeistuksen avulla
- Selvitetään dialogimenetelmän laajamittaista käyttöönottoa

Edustuksellinen demokratia

Toteutuneet

- Puoluelain 3 §:n muutos ja sähköisen puoluerekisterin perustaminen
- Vaalilain muutokset (aluevaalit)
- HE vaalilain 9 § ja 46 § muuttamiseksi (varusmiesten laitosäänestys)
- Entistä monipuolisempi vaalitiedotus
- Vaalivarautumiseen ja vaalihäirintään liittyvät koulutukset ja kampanja sekä viranomaisyhteistyön vahvistaminen

Käynnissä/tulevat

- Parlamentaarisen vaalityöryhmän mietintö 31.12.2021
- Aluevaaleihin liittyvä viestintä
- Verkkotyökalu viranomaisten vaalivarautumisen tueksi
- Selvitys vaalien resilienssin vahvistamiseksi kriisitilanteessa
- Vaalitietojärjestelmän uudistaminen erillisten linjausten pohjalta

Suora ja osallistuva demokratia

Toteutuneet

- Hyvinvointialueen osallistumisoikeudet (laki hyvinvointialueesta 611/2021)
- Laki hyvinvointialueilla ja kunnissa toimitettavista neuvoo-antavista kansanäänestyksistä on päivitetty
- Kansalaisraadit/-paneelit liittyen ilmastolain muutokseen, sananvapauteen ja maalittamiseen
- Demokratiakokeilut yhteistyössä SITRAn kanssa

Käynnissä/Tulevat

- Hyvinvointialueen osallistumisjärjestelmien toimeenpanon tukeminen
- Parlamentaarisen vaalityöryhmän mietintö 31.12.2021 (linjaukset kansalaisaloitteen ja eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajoista)
- Digitaalinen kansalaisraati osaksi verkkodemokratiapalveluja
- Osallistuvan demokratian menetelmien laajemman käyttöönoton tukeminen (koulutus, viestintä ja materiaalit)

Hallinnon avoimuus, kuuleminen ja kansalaisyhteiskunta

Käynnissä/tulevat: hallinnon avoimuus ja kuulemisen kehittäminen

- Parlamentaarisen työryhmän esitys avoimuusrekisteristä (HE-muodossa)
- Julkisuuslain päivittäminen
- Säädösvalmistelun kuulemiseen liittyvät aineistot (lapset ja nuoret)
- Säädösvalmistelun kuulemisindikaattorit
- Sähköisten demokratiapalveluiden kehitystyö

Käynnissä/tulevat: kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset

- Yhdistyslain uudistaminen
- Valtionavustustoiminnan kehittäminen ja digitalisointi (haeavustuksia.fi)
- Hanke vapaaehtoistoiminnan tukemiseksi
- OECD:n kansalaisyhteiskuntaa ja luottamusta koskevien arviointien suositusten toimeenpano

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus sekä nuorten osallisuus

Toteutuneet

- DIO-kasvatuksen hyvien käytäntöjen koonti ja viestintäkampanja, tietopankki (OPH)
- Opettajankoulutuksen kehittäminen: DIOK-opintokokonaisuudet, valtakunnallinen yhteistyö ja koordinaatio
- Kirjastoille rahoitus ja konsepti demokratian kohtaamispaikkana

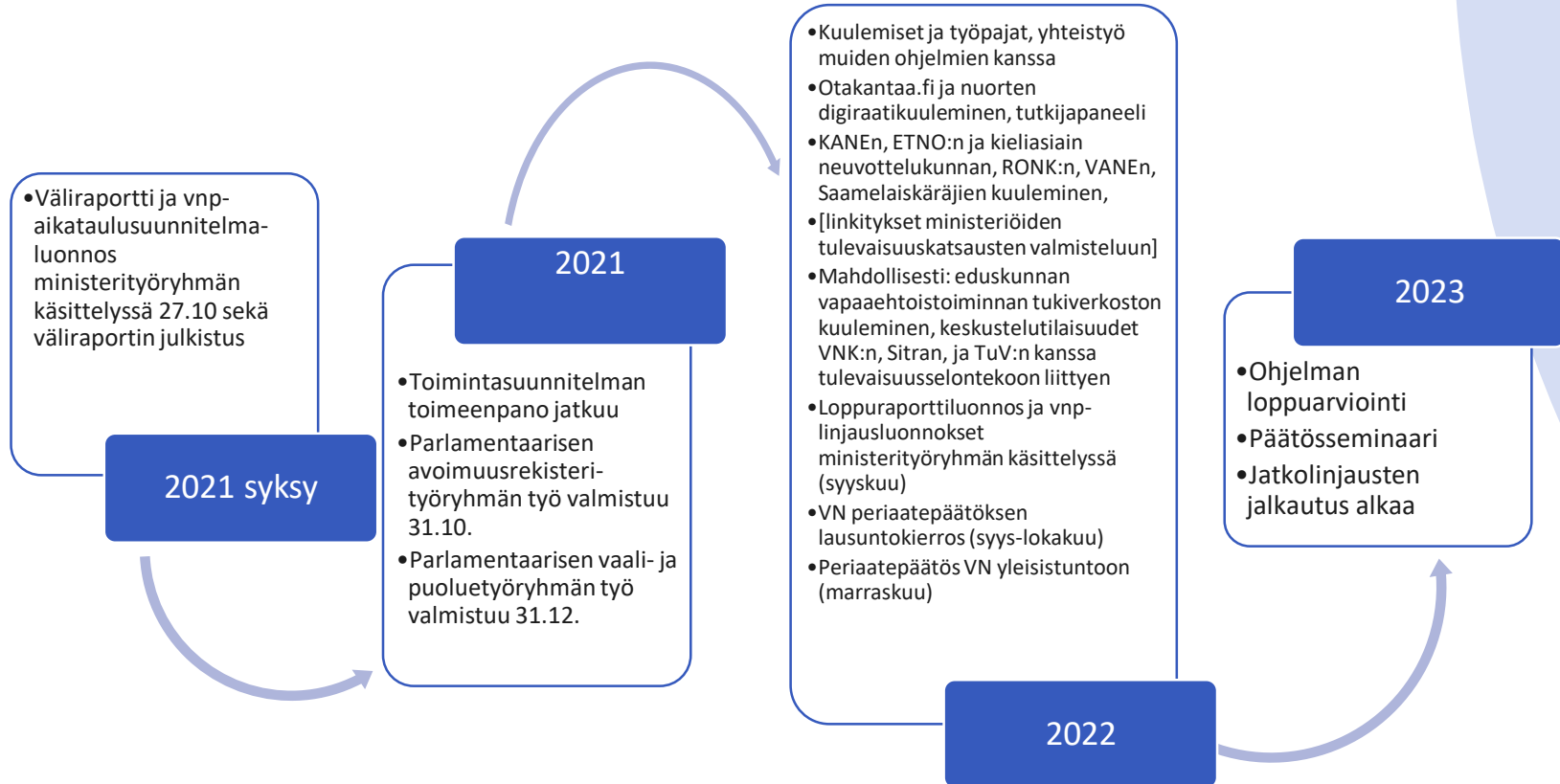
Käynnissä/Tulevat

- Selvitys ja pilottihankekokonaisuus DIO-kasvatuksen kehittämisen tueksi
- Virkamiehille suunnattu koulutusmoduuli ja aineisto lasten ja nuorten kuulemiskäytännöistä
- Nuorten digitaalinen raati ja haavoittuvassa asemassa olevien nuorten osallistumisen tukirakenne

Valtioneuvoston periaatepäätöksen valmistelu demokratian edistämiseksi

- Tarkoitus linjata tulevaisuuteen tähtäävistä, hallituskaudet ylittävistä toimenpiteistä demokratian ja osallisuuden kehittämiseksi
- Pohjautuu demokratiaohjelman havaintoihin ja kokemuksiin
- Demokratiaohjelman väliraportti toimii periaatepäätöksen valmistelun pohjana
- Periaatepäätös valmistellaan avoimesti ja vuorovaikutteisesti

Periaatepäätöksen valmisteluajataulu (luonnos)

Kiitos!

Kansallinen demokratiaohjelma 2025
oikeusministeriön verkkosivuilla:

<https://oikeusministerio.fi/demokratiaohjelma-2025>

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET